

Floris Hovers, Flessenbootjes, Goods

Persbericht

The Limits to Growth!

Design en nulgroei

01.07.18 → 21.10.18

In 1972 luidde het rapport in opdracht van de Club van Rome van MIT-professor Dennis Meadows de alarmbel: "The Limits to Growth!" Onderzoekers uit de hele wereld wijzen al sinds het einde van de jaren zestig op de overconsumptie die het gevolg is van een krankzinnige wedloop naar groei. De protesten en waarschuwingen van de jaren zestig en zeventig werden echter niet gevolgd door de noodzakelijke maatregelen. Vandaag de dag echter wordt de samenleving zich bewust van de impasse waartoe het dogma van de groei geleid heeft. Veel burgerinitiatieven tonen belangstelling voor meer duurzame manieren van leven.

Deze tentoonstelling bevraagt de rol die design kan spelen in deze maatschappelijke ontwikkeling. Kunnen we anders over design denken? Kunnen de methodes van het design gebruikt worden om de verspilling te verminderen? Welke projecten nodigen uit tot het verminderen van het verbruik van grondstoffen en fossiele energie? Bestaat er design zonder winstbejag? Als leden van een generatie waarvan de waarden aan het veranderen zijn, zijn jonge ontwerpers niet meer geïnspireerd door de massaproductie van consumptiegoederen. Ze koesteren een passie voor het vinden van processen, methoden en werkinstrumenten die meer respect hebben voor het milieu en de hulpbronnen, en die een eerlijkere verdeling van de winst bevorderen.

"The Limits to Growth!" begint met het presenteren van enkele kritische werken van kunstenaars die vaak met humor wijzen op de gebreken van het dominante systeem waarvan zij nochtans deel uitmaken. Zes denkwijzen stellen vervolgens alternatieven voor een duurzamer ontwerp voor: vrijwillige eenvoud, recycling, lokale productie, low tech, de strijd tegen geprogrammeerde veroudering en de opkomst van nieuwe economische modellen. En ook al is geen enkele aanpak perfect of toereikend, toch hebben zij de verdienste om het geweten wakker te schudden en te tonen dat het mogelijk is om op een andere manier over design na te denken.

DESIGNERS LIST

- Audrey Bigot
- François Azambourg
- Thomas Billas
- CTRZK
- Cléa Di Fabio
- Floris Hovers
- L'Increvable
- Hugo Meert
- Christien Meinderstma
- Jennifer Morone
- Henrique Nascimento
- Norm Architects
- OpenStructures in collaboration with Diane Steverlynck & Maud Vande Veire, Jian Da Huang and Jasmijn Muskens
- Rikkert Paauw
- Mathilde Pellé
- Olivier Peyricot
- Julien Phedyaeff
- Amaury Poudray
- OpenStructures
- Studio GGSV
- Studio Gorm
- Studio Swine
- Studio Simple
- Gabriel Tan
- Thomas Thwaites
- Laurent Tixador
- Lenka Vackova
- Weilun Tseng

TIJDLIJN

1968: Oprichting van de Club van Rome, een internationale denktank van economen, industriëlen, hoge ambtenaren en wetenschappers die bezorgd zijn over de complexe problemen van onze wereld.

1970: Jean Baudrillard (1929-2007) publiceert *La société de consommation*, een boek waarin hij het fenomeen consumptie analyseert. In zijn optiek maakt groei deel uit van een systeem dat dient om een samenleving van bevoorrechten te creëren. Het maakt de reproductie van een orde van sociale ongelijkheid mogelijk. Consumptie is een taal, een systeem van tekens.

1971: Publicatie van het rapport in opdracht van de Club van Rome van Dennis Meadows: "Halt aan de groei" (*The Limits to Growth*). Met behulp van een innovatieve computermethode projecteert het verslag de evolutie van vijf elkaar kruisende factoren doorheen twee eeuwen: bevolking, industriële productie, natuurlijke hulpbronnen, landbouwproductie en vervuiling. Het voorspelt dat als de materiële en bevolkingsgroei doorzet, dit onvermijdelijk zal leiden tot een plotselinge ineenstorting (daling van de bevolking en van de productie). Als gevolg van een gebrek aan natuurlijke hulpbronnen en voedsel, evenals door de verhoogde vervuiling. In het verslag wordt benadrukt dat de economische groei niet eindeloos kan doorgaan op een planeet met beperkte hulpbronnen (met name energie).

1971: De Roemeense wiskundige Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994) verdedigt in zijn boek *The Entropy Law and the Economic Process* het idee dat de economie het tweede principe van de thermodynamica volgt, volgens hetwelk de energie van een gesloten systeem onvermijdelijk neigt naar thermische degradatie (entropie). Hij extrapoleert door te suggereren dat bruikbare materie ook onvermijdelijk afneemt, net zoals energie dat doet. Hulpbronnen worden sneller vernietigd dan ze regenereren. Volgens hem kan de materiële productie die ten grondslag ligt aan het economisch systeem niet onbeperkt groeien in een wereld waarin de energie en grondstoffen beperkt zijn.

1971: De Oostenrijks-Amerikaanse ontwerper Victor Papanek (1923-1998) publiceert *Design for a real world*, waarin hij de overproductie van nutteloze objecten en de kloof tussen de reële en de volstrekt kunstmatige behoeften die de markt creëert aan de kaak stelt. Als leraar ontwikkelt hij, als pionier, begrippen van eco-ontwerp (recyclage, levenscyclus, circulaire economie). Hij bestrijdt het monopolie op ideeën door het delen van kennis aan te moedigen en vestigt de aandacht op de ontoereikendheid van mondiale oplossingen voor lokale problemen.

1972: De term "décroissance" wordt voor het eerst gebruikt door André Gorz (onder het pseudoniem Michel Bousquet) in een artikel gepubliceerd in de *Nouvel Observateur* nr. 397 van 19 juni.

1986: Serge Latouche publiceert *Faut-il refuser le développement?* Ontwikkeling is een westerse mythe. Die we aan de landen van het Zuidelijk halfrond hebben opgelegd. De derde wereld wordt beschouwd als een geheel van "onderontwikkelde" landen omdat elk alternatief voor het industriële en kapitalistische economische model er is vernietigd.

2004: Oprichting van de krant *La décroissance* door de vzw Casseurs de pub. Vincent Cheynet (°1966) is de hoofdredacteur.

2005: Publicatie van *Décroissance ou barbarie* door Paul Ariès. Hij betoogt dat de groei-economie onvermijdelijk tot een ineenstorting leidt. Zonder de schuld te geven aan de consumenten, stelt hij groeivermindering voor als het enige politieke project dat een duurzaam alternatief voor het scenario van ineenstorting biedt.

2005: Millenium Assessment Report : publicatie van de bevindingen van *l'Evaluation des écosystèmes pour le millénaire*. Een werkgroep van 1360 deskundigen, die op initiatief van de Verenigde Naties bijeenkwam, heeft vastgesteld dat menselijke activiteit het natuurlijk kapitaal van de aarde vermindert. Tegelijkertijd toont de analyse aan dat met passende maatregelen de achteruitgang van veel ecosysteefuncties zou kunnen worden omgebogen. Die maatregelen zijn nooit toegepast.

2006: Publicatie van *Le Pari de la Décroissance* door Serge Latouche. De auteur stelt de uitdaging voor van een maatschappij van groeivermindering, d.w.z. een nieuwe leefomgeving die een radicale verandering van waarden, economische en politieke structuren, levensstijlen en een heroverweging van de plaats van het Zuidelijk halfrond impliceert. Op straffe van een plotselinge ineenstorting.

2011: Op 15 mei verzamelen zich 20.000 demonstranten in Madrid aan de Puerta del Sol.

In een context van economische wanorde protesteren de Indignados tegen bezuinigingen, maar ook tegen corruptie. Zij willen het economisch systeem hervormen en een echte democratie tot stand brengen. Hun beweging zal zich uitbreiden naar vele andere Spaanse steden en zal zelfs verder reiken dan de grenzen. Ze kamperen en bezetten het plein voor een maand.

2011: Op 17 september wordt de Occupy Wall Street beweging gevormd. Met bewust vage eisen veroordeelt zij ongelijkheden, belastingdruk, oorlog, klimaatverandering en het ultraliberale systeem. De demonstranten verzamelen zich in een park in de wijk van de New York Stock Exchange en delen hun actie via sociale netwerken met andere Amerikaanse steden.

2012: Het Smithsonian Instituut actualiseert Meadows' rapport voor de Club van Rome (*The limits to Growth*). De studie, die is gebaseerd op een methodiek die identiek is aan die van 1971 en op gemoderniseerde analyse-instrumenten, bevestigt de conclusies van 1972. Het kondigt een ineenstorting van het mondiale economische systeem in over zestig jaar, een voorspelbaar gevolg van de afnemende hulpbronnen en de aantasting van het milieu.

2015: Uitgave van de encycliciek *Laudato si*. Daarin drukt paus Franciscus zich uit over de "bescherming van het gemeenschappelijk huis": *de tijd is aangebroken om in sommige delen van de wereld een zekere groeivermindering te aanvaarden om middelen beschikbaar te stellen voor gezonde groei in andere delen van de wereld*.

2015: Uitkomen van de film *Demain* van Mélanie Laurent en Cyril Dion, die het jaar daarop de César voor de beste documentaire wint. De film presenteert alternatieve burgerinitiatieven voor de uitdagingen van de 20e eeuw op het gebied van landbouw, economie, bestuur en energie...

2016: Op 31 maart, na de demonstratie tegen de Arbeidswet, lanceren activisten, gesteund door verschillende verenigingen, de Nuit debout-beweging. Als voorstanders van een directe participatieve democratie hangen ze een diep anti-kapitalistische ideologie aan. Ook als, zoals bij de Indignados en Occupy Wall Street, het dispositief van het bezetten van openbare pleinen ontmanteld is, blijven de waarden en mobilisatie van de denkbelden relevant.

ARTIST-RESIDENCIES

In het kader van de tentoonstelling zullen twee artist-residencies worden georganiseerd door de CID in de week voorafgaand aan de tentoonstelling en de eerste week na de opening.

Mathilde Pellé, [°1987] Woont en werkt op het platteland rond Tours.

Mathilde Pellé studeerde af aan ENSAD in 2012 en startte haar activiteit als zelfstandig ontwerper in 2013. Het uitwerken van projecten (object, plaats, ervaring,...) is voor haar een middel om haar intuïties in materie uit te drukken, terwijl ze de vormen en hun vermogen om antwoorden te formuleren in vraag stelt. Ze streeft ernaar dit betekenisvol te doen, met respect voor een beginidee dat plastisch, functioneel of theoretisch kan zijn. Na haar deelname aan een onderzoeksgroep van ENSADlab (SAIL - Science & Art of the Interactions Light, matter, color) over het begrijpen van de perceptie die de mens verbindt met zijn omgeving, begon ze aan een onderzoeksproject over het begrip 'aftrekken'. Het is haar bedoeling een taal en methoden te definiëren die specifiek zijn voor de handeling van het aftrekken - of die nu van toepassing is op materie, functies of behoeften.

In de tentoonstelling blijft Mathilde 10 dagen in residentie in Grand-Hornu en stelt voor haar *Une pénurie* project.

"Ontwerper Mathilde Pellé woont hier prettig, maar een tekort aan materialen bedreigt de maatschappij waarin ze leeft. Dagelijks moet ze 9 kilo van om het even welk materiaal van haar huis aan de staat leveren. Om aan deze verplichting te voldoen begint zij met het nemen van materiaalmonsters in haar woonomgeving. Ze verwijdert ornamenten, krast het overbodige weg, vijlt het essentiële en tracht enkel de objecten om haar heen en de functies die ze vervullen te behouden. Dit nieuwe experimentele project is een hedendaagse fabel die een nabije toekomst aankondigt waarin de ideeën van comfort en consumptie die momenteel nog toegelaten zijn volledig overhoop gehaald worden door een afname van de materiële middelen."

Mathilde Pellé

Soustraire, La preuve par 1/3, 2017

Laurent Tixador, [°1965] Woont en werkt rond Nantes.

Uit de economische beperkingen van het overleven, uit nostalgie en instinct ontstaat een praktijk die dicht staat bij reisherinneringen. Van verre plekken brengt Laurent Tixador ons dingen mee die het materiaal vormen van zijn dagelijks leven. Experimenten die hij deed of objecten die hij maakte uit noodzaak. In al zijn acties streeft hij naar een verlies aan referentiepunten. Ze worden dan ook nooit meer herhaald, zodat ze destabiliserend blijven werken. Elke keer moet het dagelijks leven vanaf nul opnieuw beginnen, vanuit een nieuwe situatie waarin alles zo anders is dat men voortdurend aandacht moet hebben voor de manier waarop men zichzelf organiseert om geleidelijk aan een soort comfort terug te vinden. Gewoonten veranderen, de ergonomie ook en ten slotte het gedrag.

Tixador plaatst de menselijke ervaring in het middelpunt van zijn interesses en heeft lak aan begrippen als exotisme en uitbuiting, originaliteit en radicaliteit die lang in de westerse kunst de boventoon voerden. Hij belichaamt wat Lewis Carroll een "niet-avonturier" had kunnen noemen. Zijn ondefinieerbare werken zijn utilitaire objecten, beroofd van de status van kunstwerk. Ze suggereren een alternatief op het gebied van het dagelijks leven en maken de toeschouwer tot een experimentator met wie ze dialogeren over zijn verschillende activiteiten en ecologische inzet.

Voor de opening van *The Limits to Growth*, maakt Laurent een tijdelijke pizzeria.

Een tijdelijke architectuur reproduceert de vorm van een Italiaans restaurant. Het is gebouwd in het midden van een gazon met gerecycleerde materialen die alleen worden gesneden of geboord wanneer het absoluut noodzakelijk is, zodat ze kunnen worden hergebruikt. Het ontwerp elimineert alle overbodige elementen en het is uitgerust met een minimum aan kooktoestellen. Ook de voedselketen wordt zo kort mogelijk gemaakt. Zo wordt de spaghetti na het persen direct in kokend water gedompeld, zonder enige behandeling. De pizza's worden gemaakt met wilde planten die in de buurt groeien en worden gebakken in een houtoven die ter plaatse gebouwd is. De tafels zijn in de grond uitgegraven.

Gebouwd en georganiseerd in samenwerking met een team van vrijwilligers uit de buurt, probeert dit restaurant zijn plaats te verwerven in een afgelegen buurt waar er niets is om de inplanting te vergemakkelijken. Er is geen water of elektriciteit en de afhankelijkheid van de weersomstandigheden is compleet. Daarom hebben we er bij de bouw van dit restaurant voor gekozen om verantwoordelijk te zijn voor ons handelen en een minimale ethiek te hanteren maar aangepast aan de huidige situatie waarin verspilling een gangbare praktijk is. Het is kortom een daad van piraterij die het recht opeist om te genieten van een spaarzame economie.

ONLINE CATALOGUS

Ter gelegenheid van de tentoonstelling "Halte aan de groei!" publiceert het CID een online evolutieve catalogus, die gratis te downloaden is. Hoewel het CID zich ervan bewust is dat de online raadpleging geen neutrale CO₂-voetafdruk heeft, heeft het CID besloten geen fysieke catalogus te produceren. Het geeft er de voorkeur aan de teksten van de auteurs met een zo breed mogelijk publiek te delen en de papierproductie tot een minimum te beperken.

Elke week voegen we er het profiel aan toe van een van de uitgenodigde designers / kunstenaars.

Vanaf nu te raadplegen op www.cid-grand-hornu.be

SCENOGRAPHIE: BENOÎT DENEUFBOURG

De scenografie van de tentoonstelling werd ontworpen door Benoît Deneufbourg, volgens een strenge regel: het maximaal hergebruiken van materiaal voor de bouw van de verschillende presentaties. Zo werden de panelen van de tentoonstelling "Aldo Bakker.Pause" [2016] en de spanten van de wandstructuur van de tentoonstelling "From Belgium with light" [2017] gerecupereerd en volgens een eenvoudige en omkeerbare logica weer opgebouwd. Gemakkelijk uit elkaar te halen, zijn de structuren bij het einde van de tentoonstelling klaar voor hergebruik. Om niet in het cliché van de "recup"-esthetiek te vervallen, zijn de oppervlakken van de sokkels fel gekleurd, wat een vrolijke noot geeft aan de vaak harde opmerkingen over de toestand van de wereld en aan dit design van soberheid. Groeivermindering impliceert geen achteruitgang of drastische ontbering. Integendeel, ze moet leiden tot een relatie met dingen die rechtvaardiger en leuker is. Elke kleurgroep correspondeert met een thema van de tentoonstelling: kritiek, vrijwillige eenvoud, low tech, lokale productie, recyclage, de strijd tegen geprogrammeerde veroudering, nieuwe economische modellen.

VISUELE IDENTITEIT: EKTA

Zich realiserend wat een tentoonstelling over groeivermindering betekent, heeft studio Ekta moeite gedaan om uitnodigingen en posters te produceren op papierresten die bij drukproeven zijn afgekeurd. Uit dit idee vloeide het principe voort van een masker dat in zeefdruk op de gebruikte papierresten wordt aangebracht en dat de vervormde patronen van andere drukken toont, die er transparant doorheen schijnen. Deze maskers bevatten de essentie van de teksten van de gedrukte documenten.

NIEUWE ECONOMISCHE MODELLEN

In heel wat van haar recente eisen pleit de civiele maatschappij voor alternatieve eco-nomische modellen, nieuwe betrekkingen tussen werknemers en werk, inkomen, enzo-voort. Coöperaties, het universeel basisinkomen, het gebruik van lokale valuta's en vrij-willige/onbetaalde arbeid hebben gemeen dat ze delen in plaats van beschermen. De designwereld vormt daarop geen uitzondering. Geconfronteerd met het sterk ongelijke traditionele systeem van de productie van goederen, gooien ontwerpers hun praktijken overhoop en pleiten voor een gedeelde economie. De tijd is rijp voor collectieve initiatieven, delen, hacken en samenwerken.

"Derde plekken" vormen de thuishaven voor deze nieuwe collectieve praktijken. De Fa-blabs zijn er een concreet voorbeeld van. Het zijn werkplekken die open staan voor kunstenaars, ontwerpers en architecten. Ze zijn uitgerust met diverse machines, waaronder de nieuwste elektronische en digitale apparatuur, met een scala aan toepassingen, zo-als 3D-printing. Deze workshops werden eind jaren '90 geïnitieerd in het Bits- en Atom-scentrum van het MIT [Massachusetts Institute of Technology] en functioneren op collectieve wijze. Als katalysator voor innovatie en creativiteit eigenen deze "derde plekken" zich de industriële productiemiddelen toe en herverdelen ze lokaal en op kleine schaal.

PRESS CONTACT

Hélène van den Wildenberg
Caracas Public Relations
+32 (0) 4 349 14 41
+32 (0) 495 22 07 92
info@caracascom.com

Persbeelden kunnen zonder paswoord gedownload worden op WWW.CARACASCOM.COM

Lenka Vackova
Fast or last.

Biceps cultivatus
Cuisine low tech

© Biceps Cultivatus

ECAL/Damien Ludi, Colin Peillex
Rocking-Knit « Low-Tech Factory »

© Foto : ECAL/Nicolas Genta

PARTNERS

Met de medewerking van de gemeente
Boussu en Wallonië

Service de
Coopération
et d'Action
Culturelle

www.francebelgiqueculture.com

**CID - centrum voor innovatie en design
in Grand-Hornu**

Site du Grand-Hornu
Rue Sainte-Louise 82
B-7301 Hornu

T: +32 (0) 65 65 21 21
F: +32 (0) 65 61 38 97
info.cid@grand-hornu.be

www.cid-grand-hornu.be
www.grand-hornu.eu
www.facebook.com/cidgrandhornu

COMMUNICATIEDIENST

Gaëtan Delehouzée
+32 (0) 65 61 38 87
gaetan.delehouzee@grand-hornu.be

PERSCONTACT

Hélène van den Wildenberg
Caracas Public Relations
+32 (0) 4 349 14 41
+32 (0) 495 22 07 92
info@caracascom.com

VOORZITTER

Fabienne Capot

DIRECTRICE

Marie Pok

OPENINGSUREN

Dagelijks van 10 tot 18 uur, behalve op
maandag.
De site van Grand-Hornu is gesloten op
24, 25, 31 december en 01 januari.

De administratieve dienst is op
werkdagen bereikbaar van
8u00 tot 16u30.

TOEGANGSPRIJS

- Combiticket Site du Grand-Hornu /
CID / MAC's:
- Reductietarief: 2 of 5 €
- Groepstarief (minimum 15 pers.): 5 €
- Schoolgroepen: 2 €
- Gratis voor kinderen onder 6 jaar
- Gratis toegang de eerste zondag van
de maand
- Gratis rondleiding van dinsdag tot
vrijdag om 15.30, zaterdag om 11.00
en 15.30, zondag om 15.00 en 16.30
- Audio-gids om de historische site te
ontdekken (FR / NL / DUTS / ENG / IT
/ SP): 2 €

RESERVATIES

Advance reservation required for guided
tours [by appointment] of exhibitions and/
or historic site [FR / DUTCH /
GERMAN / ENGL].
+32 (0) 65 61 39 02
reservations@grand-hornu.be

DE BRASSERIE VAN DE GRAND-HORNU

+32 (0) 65 61 38 76
brasserie@grand-hornu.be

